

SPRAWOZDANIE Z OGÓLNOPOLSKIEJ KONFERENCJI E-LEARNING WYZWANIEM DLA BIBLIOTEK. ELBLĄG 23-24 WRZEŚNIA 2009 R.

Opracowanie: Marzena Jarocka, Wydział Informacyjno-Bibliograficzny Biblioteki Pedagogicznej w Toruniu

Opublikowano 03.10.2009

Tegoroczny W Elblągu zakończyła się ogólnopolska konferencja *E-learning wyzwaniem dla bibliotek*, która odbywała się w dniach 23-24 września 2009 r. Drugiego dnia konferencji odbyły się warsztaty poświęcone praktycznemu wykorzystaniu platformy Moodle w zdalnym nauczaniu.

Podczas pierwszej sesji zatytułowanej *E-learning w teorii*, prowadzonej przez Hannę Batorowską z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, jako pierwsza wystąpiła Elżbieta Gajek z Instytutu Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego z referatem *E-learning w edukacji*. Autorka rozpoczęła od wyjaśnienia terminologii związanej ze zdalnym nauczaniem, a następnie omówiła rolę nauczyciela w e-learningu i podkreśliła konieczność jego zaangażowania w pracę, tworzenia warunków do współpracy w grupie i udzielania wsparcia społecznego. Osoba prowadząca kurs on-line, jako moderator, powinna wykazywać się bardzo dobrą sprawnością techniczną i znajomością nauczanej przez siebie dziedziny, ponadto konstruktywnością, twórczością, uprzejmością oraz skutecznością w komunikacji. Nauczyciel powinien wspierać uczestników w ich rozwoju, starać się ułatwiać naukę i kształtować swoją rolę. W nauczaniu na odległość ważna jest również silna motywacja do nauki ucznia, dobra organizacja pracy, umiejętność samodzielnej nauki, współpracy on-line oraz samooceny. Referentka podzieliła uczestników kursu e-learningowego na trzy grupy: pływacy – osoby przekonane o swych wysokich kompetencjach, dryfujący - uczestnicy z trudnościami oraz tonący – osoby mające trudności nawet z zalogowaniem. W nauczaniu zdalnym zaobserwować można również blokady i przesady, takie jak: brak czasu, trudności techniczne, różnice w podejściu do uczniów, brak akceptacji zmian i innowacji oraz brak holistycznej wizji edukacji.

Kolejne wystąpienie *Elementy prawa autorskiego w e-learningu* opracował Krzysztof Skowronek z Wydziału Matematyki i Informatyki Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Autor rozpoczął od przedstawienia utworu jako przedmiotu ochrony zgodnie z Ustawą z dn. 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Scharakteryzował prawa autorskie i majątkowe, a następnie przedstawił możliwość cytowania i korzystania z utworów objętych prawem zgodnie z licencjami ustawowymi. Zwrócił uwagę na rozpowszechnianie wizerunku osoby zgodnie z przepisami prawa oraz przedstawił brak jednoznacznych uregulowań prawnych związanych z nauczaniem na odległość. Prelegent rozważał kurs e-learningowy jako utwór w rozumieniu ustawy o prawie autorskim. Przedstawił również rodzaje przestępstw karnych i mechanizmy ochrony praw autorskich w ramach odpowiedzialności cywilnej i karnej.

Trzeci w tej sesji referat *E-learning w bibliotece jako wartość dodana* wygłosiła Grażyna Gregorczyk, dyrektor Ośrodka Edukacji Informatycznej i Zastosowań Komputerów w Warszawie. W ramach wstępu referentka przybliżyła działalność wymienionego wyżej Ośrodka, a następnie przedstawiła mobilny model edukacji oraz zwróciła uwagę na nowe zadania, jakie stoją przed szkołami i bibliotekami szkolnymi w dobie technologii informatycznych. Autorka omówiła pojęcie wartości dodanej, a następnie w tym ujęciu przedstawiła e-learning. Nauczanie na odległość daje uczestnikom możliwość nabywania nowych umiejętności, umożliwia sprawne posługiwanie się komputerem i Internetem. Pracownicy bibliotek, jako twórcy kursów on-line, rozwijają swoją kreatywność, a sam Internet jest postrzegany jako miejsce uczenia się i nauczania, z dostępem do zasobów, czyli materiałów kursowych. Pozytywną stroną zdalnego nauczania niewątpliwie jest obniżenie kosztów, w porównaniu z organizacją szkoleń metodą tradycyjną. Wartością dodaną zdaniem autorki jest możliwość komunikacji nieformalnej uczestników z nauczycielami, z dowolnego miejsca na świecie oraz wprowadzenie wątków wychowawczych do procesu nauczania na odległość. E-learning

upowszechnia wiedzę o ochronie praw autorskich oraz zmienia nawyki kształceniowe u uczących się, jak również promuje bibliotekę.

Pierwsza sesja zamknięta została wystąpieniem sponsora generalnego z Śląskiej Agencji Finansowej SAF.

Drugi blok tematyczny, *E-learning w kształceniu i doskonaleniu bibliotekarzy*, prowadzony był przez Bogumiłę Staniów z Uniwersytetu Wrocławskiego.

Pierwszy referat tej części - *Potrzeby zdalnego kształcenia bibliotekarzy w perspektywie de-konstrukcji bibliotek*, został zaprezentowany przez Barbarę Kamińską-Czubałą z Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Na początku wystąpienia autorka wyjaśniła pojęcie dekonstrukcji jako procesu zmierzającego do przebudowy, która może prowadzić do rozbudowy części wcześniej marginalizowanych, a z drugiej strony może prowadzić do zaniku części starych niefunkcjonalnych. Proces ten w bibliotekarstwie prowadzi do przekształcania różnych typów bibliotek np.: biblioteki szkolnej w szkolne centrum informacji, biblioteki pedagogicznej w centrum pedagogiczne, biblioteki naukowej w czytelnię interdyscyplinarną kolekcji, biblioteki publicznej w centrum informacyjno-kulturalne jako miejsce aktywności lokalnych społeczności. Dalsza część wystąpienia poświęcona była kursom on-line. Prelegentka zaproponowała rozwiązania, które wpłynęłyby na wzrost liczby szkoleń e-learningowych, jak również na zwiększenie zainteresowanych uczestników. Współcześnie konieczny jest podział zadań związanych z nauczaniem na odległość, takich jak: administrowanie centrum szkoleń bibliotekarzy on-line, opracowanie metodycznych jednostek określających podstawowe formaty kursów, opracowanie systemu uzyskiwania certyfikatu po ukończeniu kursu, rozpropagowanie inicjatywy e-learningu w środowisku i w ośrodkach kształcenia bibliotekarzy, pozyskanie stałego źródła finansowania nagród.

Następny prelegent Jerzy Dorożko z Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu przygotował referat *Budujemy e-szkołę. Krótki przegląd możliwości*. Prelegent zaprezentował podczas swojego wystąpienia darmowe narzędzia z zakresu technologii informatycznej, takie jak kalendarz Google, edytor tekstu, arkusz kalkulacyjny. Następnie omówił darmowe (Scholaris, E-szkołę, Moodle, Claroline.net) i płatne (Fronter) platformy do nauczania zdalnego.

Wystąpienie *Narzędzia platformy Moodle* Macieja Pańki z Uniwersyteckiego Centrum Nowoczesnych Technologii Nauczania Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu w całości poświęcone było pracy na tej platformie. Autor referatu przedstawił dostępne dla twórców kursów on-line narzędzia Moodle. Platforma ta daje możliwość publikowania materiałów dydaktycznych w różnym formacie, a każdy kurs może zostać umieszczony w oddzielnym folderze. Dostęp do szkoleń e-learningowych jest autoryzowany. Twórca kursu on-line ma możliwość tworzenia testów, quizów oraz zadań do rozwiązania pisemnego czy też do przemyślenia, a następnie może kontrolować poprawność przesyłanych odpowiedzi, raportować aktywność studenta i wystawiać oceny w elektronicznym dzienniku dostępnym na platformie. Podczas szkolenia uczestnicy mogą komunikować się ze sobą lub nauczycielem za pomocą forum dyskusyjnego oraz chata. Moodle umożliwia również pracę w grupach i posiada elementy interaktywne, taki jak moduł lekcja.

Następnie głos zabrał kolejny sponsor elbląskiej konferencji z firmy ProgMan S.A.

Ostatni referat w ramach drugiego bloku tematycznego *Kształcenie bibliotekarzy online: od klasyki do awangardy*, przedstawiły Agnieszka Wróbel i Anna Wołodko z Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego. Autorki zapoznały uczestników z historią powstania kursu internetowego dla bibliotekarzy – Bibweb. Zachęcały do wzięcia udziału w seminariach on-line firmy ProQuest, podczas których uczestnik uczy się korzystania z jej produktów np.: obsługi pełnotekstowych baz danych z różnych dziedzin nauki. Prelegentki zachęcały do eksperymentowania z wirtualnym światem Second Life firmy Linden Lab, który można wykorzystać jako klasyczne narzędzie komunikacji w czasie rzeczywistym do tworzenia np.: środowisk symulacyjnych do prowadzenia szkoleń bibliotecznych.

Po przerwie obiadowej rozpoczęła się trzecia i ostatnia sesja tematyczna *E-learning w praktyce*, którą prowadził Aleksander Radwański z Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu. Jako pierwszy głos zabrał sponsor z firmy MOL Sp. z o.o., a następnie Anna Szelaż z Warmińsko-Mazurskiej Biblioteki Pedagogicznej w Elblągu wygłosiła referat *Biblioteczne Centrum Zdalnej Edukacji – nowy trend w edukacyjnej działalności bibliotek*. Prelegentka przedstawiła zadania statutowe i działalność edukacyjną biblioteki pedagogicznej. Dalszą część swego wystąpienia poświęciła Bibliotecznemu Centrum Zdalnej Edukacji. Głównym zadaniem Centrum jest przygotowanie i prowadzenie kursów e-learningowych dla nauczycieli bibliotekarzy oraz ogólnodostępnych kursów on-line dla ogółu użytkowników. Pracownicy Centrum przygotowują pracowników biblioteki do realizacji doskonalenia na odległość, promują zdalne nauczanie, nawiązują współpracę z instytucjami realizującymi podobne zadania w kraju. W końcowej części swego wystąpienia autorka omówiła ofertę Centrum, wśród której znalazły się kursy komputerowe, przysposobienie biblioteczne, materiały do lekcji bibliotecznych, materiały dla bibliotekarzy, materiały konferencyjne, a w planach udostępnienie materiałów dla uczniów.

Kolejne wystąpienie *Szkolenie biblioteczne on-line w Szkole Głównej Handlowej*, przedstawił Adam Charkiewicz z Oddziału Informacji Naukowej Biblioteki Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. Referent pokrótce przedstawił historię powstania pisma, druku i przeszedł do epoki tekstu internetowego. Poruszył zagadnienia związane z bibliotekami cyfrowymi, m.in. przedstawił cele i zadania europejskiej biblioteki cyfrowej Europeany. Autor omówił szkolenie biblioteczne on-line dostępne dla studentów Szkoły Głównej Handlowej, które zaprezentował w Internecie.

W dalszej części konferencji głos zabrał przedstawiciel firmy ALEPH Polska Sp. z o.o., a następnie zaprezentowano referat *Wykorzystywanie platformy edukacyjnej Moodle w Bibliotece Pedagogicznej Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku*, opracowany przez Magdalenę Brewczyńską i Agatę Safian z Biblioteki Pedagogicznej Kujawsko-Pomorskiego Centrum Edukacji Nauczycieli we Włocławku. Platforma Moodle w wyżej wymienionej bibliotece została wykorzystana do stworzenia kursów on-line, które autorki podzieliły w zależności od ich przeznaczenia na: samokształceniowe - *Open Source w praktyce szkolnej, E-źródła w pracy samokształceniowej, Web 2.0 w edukacji: narzędzia i zasoby*; dla nauczycieli - *Wykorzystanie programu Movie Maker w tworzeniu filmów edukacyjnych*; dla szkół - *Zasady tworzenia bibliografii załącznikowej. Wyszukiwanie informacji bibliograficznych*.

Jako ostatnia wystąpiła Małgorzata Stanuła z Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, z referatem *E-learning w akademickim kształceniu bibliotekarzy i pracowników informacji – na przykładzie wykorzystania platformy zdalnego nauczania w Instytucie Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego*. Prelegentka zaprezentowała wyniki badań ankietowych, które zostały przeprowadzone wśród studentów Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Referentka przeanalizowała wyniki pod względem ilościowym i uzyskała dane dotyczące stopnia akceptacji zajęć realizowanych w trybie blended-learning, problemów związanych z korzystaniem z platformy e-learningowej, nastawienia studentów do tego rodzaju nauczania w dalszej edukacji i aktywności zawodowej, przydatności e-learningu w procesie nauczania i uczenia się. Wśród wyników nie zabrakło informacji dotyczących mocnych i słabych stron zdalnego i tradycyjnego nauczania. Jako pozytywne strony nauczania na odległość studenci wskazywali na lepszy dostęp do zasobów dydaktycznych, możliwość samodzielnego opanowania materiału oraz nauki w dowolnym czasie i tempie. Mocne strony tradycyjnego nauczania były wskazówką dotyczącą braków e-learningu: możliwość prowadzenia dyskusji, kontakt z prowadzącym i z innymi studentami oraz wyrobienie systematyczności w nauce. Pierwszy dzień konferencji zakończył się uroczystą kolacją.

Drugiego dnia odbyły się praktyczne warsztaty w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Elblągu i w Warmińsko-Mazurskiej Bibliotece Pedagogicznej. Zajęcia miały charakter praktyczny i podzielone były na dwie części. Podczas pierwszej uczestnicy wzięli udział w kursie on-line *Poznajemy bazy*

bibliograficzne, podczas którego zapoznali się z kursem przygotowanym na platformie Moodle od strony użytkownika. Po przerwie na kawę nastąpiła druga część warsztatów. Prowadzący zaprezentował krótką prezentację zawierającą praktyczne wskazówki, dotyczące tworzenia szkolenia. W dalszej części warsztatów uczestnicy projektowali własny kurs e-learningowy na platformie Moodle.

Konferencja skierowana była do bibliotekarzy, nauczycieli bibliotekarzy i pracowników naukowych związanych z bibliotekoznawstwem. Na spotkaniu zaprezentowano szeroki zakres zagadnień związanych z e-learningiem. Uczestnicy zapoznali się z terminologią dotyczącą nauczania na odległość, poznali narzędzia oraz platformy e-learningowe służące do tworzenia nowych ofert edukacyjnych. Podczas spotkania nie zabrakło również wystąpień dotyczących praktycznych rozwiązań w zdalnym nauczaniu, które uzupełnione były warsztatami komputerowymi.